

VIII Simposi Llengua, Educació i Immigració

**ICE Josep Pallach – Universitat de Girona
Novembre de 2012**

La diversitat religiosa i l'ensenyament de la religió. Dimensions paral·lels o espais comuns

---

**Jaume Codina i Esmet
Doctorant Universitat de Vic**

Recerca

Aquesta recerca es pregunta sobre la qüestió de les relacions entre els Poders públics i les Entitats religioses en matèria educativa.

En aquest sentit, es presta especial atenció a la ubicació de l'ensenyament de la religió i del fenomen religiós dins del sistema educatiu, aspecte molt polèmic, possiblement amb un excés de dimensionament en totes les reformes educatives.

El diferent credo religiós esdevé més una barrera educativa que una possibilitat de diàleg i d'intercanvi d'experiències i coneixements.

Objectius (I)

1) Analitzar en quin sentit el fenomen religiós i la transcendència són una dimensió important, tant en el desenvolupament de la pròpia personalitat, com en la convivència en societat.

Objectius (II)

2) Analitzar, el sistema de relacions entre els Poders públics i l'àmbit educatiu.

3) Analitzar la manera com s'articulen, dins el sistema educatiu, la llibertat religiosa i el dret a l'educació.

Metodologia (I)

- Aquesta recerca s'ubica en el paradigma qualitatiu o interpretatiu. Es busca realitzar l'estudi dels fenòmens i els processos que incideixen en les relacions entre els Poders públics i les Entitats religioses en matèria educativa.

Metodologia (II)

- Es pretén realitzar aquest plantejament dins d'una anàlisi del contingut, tant del marc constitucional, com de disposicions ordenadores del sistema educatiu i de les diferents propostes curriculars.
- També es pretén realitzar una anàlisi del contingut dels corresponents debats social, polític, acadèmic i curricular.

Resultats – marc teòric

- Aspectes a tenir presents en les relacions entre els Poders públics i les Entitats religioses.
- El marc de les relacions entre els Poders públics i les Entitats religioses.
- Les relacions entre els Poders públics i les Entitats religioses en matèria educativa. La configuració del model vigent.
- Les relacions entre els Poders públics i les Entitats religioses en matèria educativa. Aspectes Educatius.

Resultats – marc pràctic

- Debat social.
- Debat acadèmic.
- Debat polític.
- Debat curricular.

Marc teòric – Aspectes conflictius laïcitat en l'àmbit educatiu (I)

- L'elecció de centre.
- La possibilitat d'elecció d'un sistema educatiu alternatiu.
- L'objecció de consciència per a cursar determinades matèries i assignatures.
- L'ús de signes o símbols d'identitat religiosa i cultural en els centres educatius.
- L'ús de determinades vestidures, tant per part de l'alumnat com per part del personal docent.

Marc teòric – Aspectes conflictius laïcitat en l'àmbit educatiu (II)

- L'assistència religiosa en els centres docents.
- La realització d'actes de caire ideològic-religiós en els centres docents.
- La relació laboral del personal docent encarregat de l'ensenyament de religió.
- La ubicació de l'ensenyament de la religió dins del sistema educatiu.

Marc pràctic – debats (I)

Del conjunt dels quatre debats apuntats en el marc pràctic d'aquesta recerca, se'n desprenen, entre d'altres, les següents consideracions:

- 1) La majoria d'argumentacions de l'anàlisi de la normativa educativa i des dels diferents debats responen a un fort enfocament ideològic.
- 2) La importància de l'alumnat com a plantejament teòric es troba força acceptat. No obstant, en la realitat dels debats aquesta importància de partida es va diluint.

Marc pràctic – debats (II)

- 3) El sistema educatiu de l'Estat espanyol ha recollit de manera parcial i separada aspectes, que ajuntats, permetrien donar una resposta satisfactòria, per a la majoria de la societat, de la presència del fenomen religiós i de la pluralitat religiosa dins el sistema educatiu.

Conclusions (I)

1) En relació a la presència de l'ensenyament de les religions dins del sistema educatiu, la realitat social i política actual és la d'una continua desentesa.

2) Aquesta manca de consens en l'àmbit educatiu respon a una bipolarització històrica a nivell europeu de la ideologia socialista amb les ideologia cristiana, agreujada en el nostre cas per la Guerra civil i la dictadura franquista.

Conclusions (II)

3) Tant en el debat polític, com en el social, com en l'acadèmic, l'interès de l'alumne no és el punt central. El punt central d'aquest debat reflecteix un excessiu pes ideològic.

4) Necessitat de plantejar el debat en la perspectiva de l'alumnat. L'ensenyament escolar de la religió s'hauria de fonamentar en les necessitats de l'alumnat i en el reflex de la realitat social de les aules i de l'entorn més immediat del centre.

Conclusions (III)

5) La combinació de diferents elements de les regulacions de l'ensenyament escolar de la religió i de la seva alternativa -tant de les disposicions ja derogades com de les vigents- podrien permetre un marc on estessin presents aquests dos fonaments anunciats en el punt anterior.

6) Necessitat d'establir un currículum que contempli, per a tot l'alumnat, l'ensenyament de la llibertat de consciència, l'àmbit de la transcendència i el pluralisme religiós. Aquest planejament respon a una educació integral de l'alumnat en una cultura democràtica.

Conclusions (IV)

7) Possibilitat de combinar aquesta proposta de la lletra anterior, amb un enfocament confessional –evidentment optatiu- o amb uns accents confessionals en funció de l'alumnat concret i de l'entorn social més immediat d'un centre educatiu.